
Comparative analysis of good urban governance (case study of regions 4 and 5 of Ahvaz city)

Nassim Esapour^{1*}, Mohammad Rajabi², Sima karimi Motlagh³

1.Bachelor, Urban Human Geography, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

2.MA, Geography and Rural Planning, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

3.MA, Geography and Rural Planning, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Received Date: 11 July 2023 **Accepted Date:** 19 September 2023

Abstract

Background and Aim: Urban growth in the 20th century greatly increased the share of the urban population and turned urbanization into the dominant way of life. Today, with the expansion and complexity of the urban system and urbanization, statesmen and other officials alone are able to control and guide urban communities and respond to the ever-increasing needs of development. They are not urban. In this case, a process of collaboration between the government, the public sector, civil society and the private sector is formed, which is called urban governance.

Methods: This research was conducted with the aim of comparative analysis of good urban governance (case study of areas 4 and 5 of Ahvaz city). It is practical and in terms of the method, it is descriptive and analytical research. Data and information collection has been done by documentary, library and survey methods. In this regard, the community and sample size of 30 experts and experts working in the municipality of regions 4 and 5 For weighting and ranking indicators, hierarchical analysis (AHP) was used, and for statistical analysis, T-test was used.

Findings and Conclusion: The findings show that region 4 is a rich region and region 5 is a low region. The examination of the indicators of good urban governance in these areas of Shahr-e-Hawaz shows that the level of desirability of the state of good urban governance in region 5 was lower than the average level. The results of the analysis for the ranking of regions show that region 4 had a better situation. And region 5, as a less privileged region, is the first priority for improving the conditions for implementing good urban governance.

Keywords: governance, good urban areas 4 and 5, Ahvaz city.

*Corresponding Author: nassimesapour@gmail.com

تحلیل تطبیقی حکمرانی خوب شهری (مطالعه موردی مناطق ۴ و ۵ شهر اهواز)

نسیم عیسی پور^{۱*}، محمد رجبی^۲ و سیما کریمی مطلق^۳

۱. کارشناس، جغرافیای انسانی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

۲. کارشناسی ارشد، جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

۳. کارشناسی ارشد، جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۸

چکیده

زمینه و هدف: رشد شهری در قرن بیستم سهم جمعیت شهرنشین را به شدت افزایش داد و شهرنشینی را به شیوه غالب زندگی تبدیل کرد. امروزه با گسترش و پیچیدگی نظام شهری و شهرنشینی، دولتمردان و مسئولین دیگر به تنهایی قادر به کنترل و هدایت جوامع شهری و پاسخ به نیازهای روزافزون توسعه شهری نیستند. در این حالت فرایندی از همیاری دولت، بخش عمومی، جامعه مدنی و بخش خصوصی شکل می‌گیرد که حکمروایی شهری نامیده می‌شود. این پژوهش با هدف تحلیل تطبیقی حکمرانی خوب شهری (مطالعه موردی مناطق ۴ و ۵ شهر اهواز) انجام شده است.

روش بررسی: تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش از نوع تحقیقات توصیفی تحلیلی می‌باشد. جمع‌آوری داده و اطلاعات به روش اسنادی، کتابخانه‌ای و پیمایشی صورت گرفته است. در این راستا، جامعه و حجم نمونه ۳۰ نفر از کارشناسان و خبرگان شاغل در شهرداری مناطق ۴ و ۵ است. برای وزن دهی و رتبه بندی شاخص‌ها از تحلیل سلسله مراتبی (AHP) برای جهت تجزیه و تحلیل اماری آزمون T استفاده شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری یافته‌ها نشان می‌دهد که منطقه ۴ به عنوان یک منطقه برخوردار و منطقه ۵ به عنوان منطقه کم برخوردار است. بررسی شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در این مناطق از شهر اهواز نشان می‌دهد که حد مطلوبیت وضعیت حکمروایی خوب شهری در منطقه ۵ کمتر از حد متوسط بوده است. نتایج حاصل از تحلیل برای رتبه بندی مناطق نشان می‌دهد که منطقه ۴ وضعیت بهتری داشته و منطقه ۵ به عنوان منطقه کم برخوردار در اولویت اول برای بهبود شرایط اجرای حکمروایی خوب شهری است.

کلید واژه‌ها: حکمرانی، خوب شهری مناطق ۴ و ۵، اهواز.

* نویسنده مسئول: nassimesapour@gmail.com

ارجاع به این مقاله: عیسی پور، نسیم، رجبی، محمد و سیما کریمی مطلق (۱۴۰۲). تحلیل تطبیقی حکمرانی خوب شهری (مطالعه موردی مناطق ۴ و ۵ شهر اهواز)، فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، (۲)۴، ۷۴-۹۰.

مقدمه و بیان مسأله

شهرهای معاصر در قیاس با گذشته اهمیت بیشتری برای دولت‌ها یافته‌اند و برای حل مشکلات و کاهش موانع توسعه آنها تلاش‌های محلی، ملی و جهانی بسیاری در حال انجام است. اهمیت شهرها معاصر ناشی از اهمیت آنها در اقتصادهای ملی و جهانی و روند فزاینده و سریع شهرنشینی است. اکنون جهان در حال شهرنشینی است و بیشتر مشکلات جوامع انسانی نیز در شهرها تجربه می‌شوند. در این شرایط که شهرها هم اهمیت یافته‌اند و هم نیازمند توجه بیشتر از گذشته هستند، مدیریت شهرها نیز از حساسیت بالایی برای کمک به توسعه شهرها برخوردار شده است (کاظمی و رحمانی، ۱۳۹۹:۹۰). امروزه با گسترش و پیچیدگی نظام شهری و شهرنشینی، دولتمردان و مسئولین دیگری تنهایی قادر به کنترل و هدایت جوامع شهری و پاسخ به نیازهای روزافزون توسعه شهری نیستند. در این حالت فرایندی از همیاری دولت، بخش عمومی، جامعه مدنی و بخش خصوصی شکل می‌گیرد که حکمروایی شهری نامیده می‌شود. این فرایند در مقابل حکومت شهری قرار می‌گیرد که در آن کنترل و هدایت توسعه شهری در مجموعه سازمانها و نهادهای نظام رسمی و دولتی خلاصه می‌شود که تمام این فعالیت‌ها باید در چهارچوب برنامه ریزی شهری باشد (توکلی و مومنی، ۱۳۹۵: ۲).

حکمرانی خوب شهری، شیوه نوین اداره امور شهری است و نوعی کنش متقابل بین حکومت یا مدیریت شهری، جامعه مدنی و بخش خصوصی است. حکمرانی شهری یعنی اثرگذاری همه ارکان تاثیرگذار شهری بر مدیریت شهر، با تمام مکانیسم‌هایی که به سوی تعالی شهر و شهروندان حرکت کنند، نه این که عرصه‌های عمومی و خصوصی کنار هم گذاشته شوند و فقط عرصه دولتی اختیاردار آن دو باشد (کاظمیان و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۱۸).

بی‌شک یکی از آثار حکمروانی خوب شهری را می‌توان در مفهوم قابل اندازه‌گیری شاخص‌های مربوط به کیفیت زندگی بررسی کرد. چراکه از یک طرف حکمرانی خوب شهری در برگیرنده شاخص‌های کیفیت زندگی نیز است (عدالت و برابری- مشارکت سیاسی و...) و از طرف دیگر دو موضوع حکمرانی شهری و کیفیت زندگی شهری مکمل یکدیگر بوده و در یک راستا قرار دارند (نوبری و رحیمی، ۱۳۸۹: ۲۰). بطوری که بهبود شرایط متناسب برای اداره امور شهر (حکمرانی خوب شهری) نیازمند توجه به هشت موضوع مهم برای کیفیت زندگی است که برنامه عمران ملل متحد آنها را در سال ۱۹۹۷ به عنوان موضوعات مورد پژوهش برای شهروندان معرفی کرده است. که عبارتند از: اشتغال زایی، جمع‌آوری و دفع مواد زائد، فقر شهری، مسکن و سرپناه، بهداشت و آب سالم، حمل و نقل عمومی و ترافیک، خدمات بهداشتی، مشارکت، جامعه مدنی (UNDP, 2001). این مسائل و مصادیق نشان می‌دهد که در زندگی رو به گسترش شهری کیفیت زندگی واجد اهمیت فراوان است، که توجه برنامه‌ریزان توسعه، مدیران و دولتمردان را به خود جلب می‌نماید (توکلی و مومنی، ۱۳۹۵: ۲).

در اکثر شهرهای ایران و از جمله در شهر اهواز که از مشکلات متعددی در فرآیند مدیریت شهری چه از جانب درون سازمانی و چه از چه جانب برون سازمانی رنج می‌برد (فیروزی و علیزاده، ۱۳۹۶: ۲۶۸)، مسئله اساسی چگونگی تحقق این مهم و ضرورت شکل‌گیری سازوکار حکمرانی خوب شهری می‌باشد.

مبانی نظری پژوهش

مفهوم حکمرانی^۱

واژه حکمرانی از لغت یونانی (Kybernan) و (Keybernetes) ناشی می‌شود که به معنای رهبری و هدایت یا سکانداری و اداره امور است. برنامه توسعه سازمان ملل؛ حکمرانی را اعمال اقتدار اقتصادی، سیاسی و مدیریتی برای کنترل امور کشور در تمام سطوح می‌داند (Abdellatif, 2003:4).

^۱- governance

حکمروایی واژه ساده‌ای است که مفاهیم پیچیده‌ای دارد. این واژه همچون چتر فراگیری برای توصیف طیف گسترده‌ای از پدیده‌ها نظیر شبکه‌های سیاست، مدیریت امور عمومی، هماهنگی بخش‌های اقتصاد، مشارکت عمومی-خصوصی و اداره شرکتها به کار می‌رود (شریف زادگان و همکاران، ۱۳۹۵). حکمرانی بر اثر تعامل هر سه بخش حکومت، بخش خصوصی و جامعه مدنی در اداره سیاسی و اقتصادی یک شهر به وجود می‌آید و در مجموع معیارهای چگونه زیستن را برای شهروندان ایجاد می‌کند (برک پور، ۱۳۸۱: ۴۳).

حکمروایی و حکمروایی شهری

حکمروایی در فرهنگ لغت بین المللی و بستر، مترادف با حکومت، حکمرانی، فرمانروایی، امارات، زمامداری، نظارت، اداره، تدبیر خردمندانه امور است به گونه‌ای که منجر به نتایج مطلوب گردد (ابدالی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۹۷). حکمروایی طی دهه ۱۹۹۰ میلادی، به یکی از واژه‌های محوری علوم اجتماعی؛ به ویژه در حوزه‌ی نظریه‌ی سیاسی، علوم ساسی و جغرافیای انسانی تبدیل شده است؛ بنابراین حکمروایی را می‌توان کنش، شیوه یا سیستم اداره دانست که در آن، مرزهای بین سازمانها و بخش عمومی و خصوصی در سایه یکدیگر محو می‌شوند جوهره‌ی حکمروایی به وجود روابط متعامل بین و درون حکومت و نیروهای غیر حکومتی اشاره دارد. از لحاظ تاریخی مفهوم حکمروایی به اندازه تمدن بشری قدمت دارد و به سطح آن (ملی، منطقه‌ای، محلی) مجموعه‌های از بازیگران رسمی و غیر رسمی را که بر جریان تصمیم‌گیری تاثیرگذار هستند در برمیگیرد آن دسته از ویژگی‌ها و مشخصه‌هایی که دولت به واسطه برخورداری از آنها به عملکردهای اقتصادی مطلوبی دست یافته است (تار محمدی قورچی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳). حکمروایی شامل مجموعه‌ای از مکانیسم‌های یکپارچه، فرایندها، نهادها و ارتباطات متقابل است که در آن، شهروندان و گروه‌های اجتماعی، از حقوق و تکالیف خودآگاهی می‌یابند (Lupala, 2015).

حکمرانی خوب شهری^۱

حکمروایی خوب شهری عنوان حاکمیت شایسته از اواخر قرن نوزدهم به مثابه پاسخی به فساد مدنی در حمایت از کارفرمایان و دستگاه‌های سیاسی به وجود آمد. جنبش‌های ملی به طور هوشمندانه‌ای از افزایش ظرفیت حکمروایی و اخلاق مدنی، به مثابه پادزهری برای هرج و مرج زندگی شهری پشتیبانی کردند (Cave, 2005: 308). اگرچه مفهوم حکمروایی شهری از اواخر دهه ۱۹۸۰ و از آفریقا آغاز گردید، اما «برایان مک لالین» اولین نظریه پرداز است که در سال ۱۹۷۳ به این مفهوم پرداخته است (کرکه آبادی و میزایی، ۱۳۹۴: ۳). او عقیده دارد تقاضای روزافزون مردم شهرها این است که حکومت شهری باید نسبت به روندهای تغییر در شهر «پاسخگوتر» اقداماتش با مسائل شهری و تحول آن‌ها «مناسب‌تر» نسبت به اجتماع «مسئول‌تر» به عنوان بخشی از نظام یادگیری بهتر عمل کند و سرانجام نقش مهم در پیش‌بینی، کشف و استقبال از آینده ایفا کند (صالحی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰).

حکمرانی، مجموعه مراداتی است که در آن، بخش عمومی، بخش خصوصی و نهادها و افراد، امور مشترک خود را مدیریت می‌کنند (مرتضوی، ۱۳۹۴: ۱۰).

حکمرانی به عنوان یک مفهوم، از دیدگاه‌های مختلفی مورد بحث قرار گرفته است و دربرگیرنده مجموعه‌ای از سازوکارهای منسجم، فرایندهای، نهادها و ارتباطات متقابل است که در بستر آن، شهروندان و گروه‌های اجتماعی، ترجیحات،

^۱- Good urban governance

علائق و منافع خود را اظهار می کنند و برای تفاوتها و اختلافاتشان، به رایزنی، میانجیگری و مذاکره می پردازند. آن ها در این مسیر، با حق و حقوق خود آشنا می شوند (Lupala, 2015).

حکمرانی، ترکیبی است از سنتها (قواعد و آداب و رسوم)، نهادها و فرآیندهایی که تعیین می کنند چگونه قدرت باید اعمال شود، چگونه شهروندان حق مشارکت و اعتراض دارند و چگونه تصمیمات در زمینه مباحث عمومی اتخاذ گردد (دباغ و نفری، ۱۳۸۸).

طبق تعریف زیست بوم سازمان ملل حکمروایی خوب شهری عبارت است از: مجموع روش های برنامه ریزی و مدیریت عمومی شهر از سوی افراد، نهادهای عمومی و نهادهای خصوصی و نیز فرایندی مستمر که از طریق آن، منافع متضاد یا متعارض با یکدیگر همراه می شوند و زمینه همکاری و کنش متقابل فراهم می آید. بر پایه این تعریف، حکمروایی خوب شهری هم نهادهای رسمی و هم اقدامات غیررسمی و سرمایه اجتماعی شهروندان را در برمی گیرد (موحد و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵).

هدف از حکمرانی شهری تقویت فرایند توسعه شهری است به گونه ای که در جامعه، زمینه و محیط مناسبی برای زندگی راحت و کارآمد شهروندان، به تناسب ویژگی های اجتماعی و اقتصادی آنان فراهم شود. در مباحث گذشته به مفاهیم و روند شکل گیری حکمرانی شهری پرداخته شد که با توجه به روند ذکر شده بر پایه مفاهیم، میتوان اهداف کلان ذیل را برای حکمرانی شهری بیان کرد. اهداف کلان حکمرانی خوب شهری را می توان چنین برشمرد: ۱- بازساختن جامعه مدنی برای تقویت و اعتلای بیش تر سازمانها، نهادها و جوامع محلی؛ ۲- کاهش فقر و جدای یگزینی های اجتماعی، قومی، فرهنگی در شهرها؛ ۳- افزایش مشارکت و مداخله افراد و صاحبان منافع در فرآیندهای سیاسی درون شهرها؛ ۴- بهبود کیفیت معاش و افزایش امکان زندگی همه شهروندان؛ ۵- ایجاد فرصت و امکان برای مردم به منظور نشان دادن خواسته ها و آمال زندگی شان (کاظمیان ۱۳۹۵: ۱۵).

شاخص های متعددی برای ارزیابی و سنجش حکمرانی خوب شهری در نظر گرفته شده اند. تنوع شاخص ها و در عین حال پیوستگی آنها در درون یک تعریف کلان از حکمرانی خوب، این ظرفیت را به وجود آورده تا هر کشوری مطابق با فرهنگ، ارزش ها و هنجارهای خود، مسیر دستیابی به حکمرانی خوب را ترسیم کرده و اگر هم لازم باشد به بومی سازی شاخص های آن بپردازد؛ چراکه حکمرانی خوب به دنبال تحمیل فرهنگ و ارزش های خاصی نیست بلکه شیوه هایی برای رسیدن به توسعه، رفاه و تعامل مؤثر دولت با جامعه مدنی و مردم را مدنظر قرار داده است (حشمت زاده، ۱۳۹۶: ۶).

جدول ۱: منتخب شاخص های حکمرانی خوب شهری

صاحب نظر سازمان بین المللی	ابعاد حکمرانی خوب
بانک جهانی (۲۰۰۰)	پاسخگویی، مشارکت، شفافیت، کارایی و مسئولیت پذیری
دبیرخانه سازمان ملل متحد (۲۰۰۶)	مشارکت، پاسخگویی، کارایی، شفافیت، عدالت، حاکمیت قانون، مسئولیت پذیری و اجماع پذیری
رابرتس و همکاران (۲۰۰۷)	شفافیت، عدالت، کارایی، پاسخگویی و مدیریت منابع
سریواستاوا (۲۰۰۹)	مشارکت، کارایی، انصاف و شمولیت، قانون مداری، پاسخگویی، شفافیت، مسئولیت پذیری و توافق
اپستاین و گنگ (۲۰۰۷)	پاسخگویی، کنترل فساد، اثربخشی دولت، قانون مداری، آزادی های فردی و حقوق سیاسی
الهی (۲۰۰۹)	تساوی در برابر قانون، شفافیت، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، کارایی، رضایت مندی و توافق
لا کوود (۲۰۱۰)	مشارکت، قانون مداری، شفافیت، عدالت، کارایی، انعطاف پذیری، ثبات و رضایت مندی

ماخذ: بابائی مراد، ۱۴۰۰: ۲۲۹.

¹ -Roberts et al

² -Srivastava

³ -Epstein and Gang

⁴ -Lockwood

شاخص های حکمرانی خوب شهری

حق اظهار نظر و پاسخگویی^۱

بدین معناست که مردم بتوانند دولت و یا مدیریت شهری را در برابر آن چه که بر مردم تاثیر می گذارد مورد سوال و بازخواست قرار دهند (کميجانی و سلاطین، ۱۳۸۷: ۳).

قانون مداری^۲

منظور از قانون مداری، مراعات چارچوب های قانونی در تصمیم گیری و دور بودن دست افراد غیرمسئول از تصمی مگیر یها است (آدینه وند و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۷).

مشارکت^۳

منظور از مشارکت، قدرت تأثیرگذاردن بر تصمیم گیری ها و سهمیم شدن شهروندان در قدرت است (ابراهیم زاده و اسدیان، ۱۳۹۲: ۲۱).

شفافیت^۴

نقطه مقابل پنهان کاری در تصمیم گیری است. پنهان کاری، امکان بروز فساد در تصمیم گیری را افزایش می دهد؛ حال آنکه شفافیت مانع از گسترش آن می شود. این معیار برگردش آزاد اطلاعات و سهولت دسترسی به آن، وضوح اقدامات و آگاهی مستمر شهروندان از روندهای موجود استوار است (خسروی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۵۰).

به مفهوم پیروی تصمیم های گرفته شده از مقررات و قوانین است و بدین مفهوم است که اطلاعات آزادانه در دسترس و مستقیماً در اختیار کسانی قرار گیرد که از این تصمیمات و اجرای آن تاثیر می پذیرند. همچنین شفافیت یعنی اطلاعات کافی که به شکلی قابل فهم فراهم شده باشد (تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸: ۵۳).

کارایی و اثربخشی^۵

کارایی و اثربخشی به این معناست که فرآیندها و موسساتی تامین کننده نیازهای مردم اند، بهترین استفاده را از منابع در اختیار خود ببرند. مفهوم اثربخشی در حکمرانی خوب، استفاده پایدار از منابع طبیعی است و حفظ محیط زیست را در بر می گیرد (زهیری، ۱۳۹۳: ۹۷).

جهت گیری توافقی^۶

شهر، عرصه گروه ها و منافع مختلف و گاه در حال ستیزبا یکدیگر است. منظور از اجماع سازی، تعدیل و ایجاد توافق در منافع مختلف است. این کار، مستلزم وجود ارتباط و تلاش مشترک میان سازمان های دولتی، شهروندان و سازمان های غیردولتی است (خسروی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۵۰).

1 - The right to comment and answer

2 - The rule of law

3 - participation

4 - transparency

5- Efficiency and effectiveness

6- consensual orientation

تمرکز زدایی^۱

این مفهوم بر واگذاری اختیار به سازمانها و مراکز مختلف و صلاحیت نهادهای محلی بر انجام وظایف تاکید می کند. تمرکز زدایی بر اصل تقویت مسئولیت به سطح پایین تر استوار است (آدینه و ند و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۷).

عدالت و انصاف^۲

منظور از عدالت، فرصت های مناسب برای همه شهروندان در زمینه ارتقای وضعیت رفاهی خود، تلاش در جهت تخصیص عادلانه منابع و مشارکت اقسام محروم در اعلام نظر و تصمیم گیری است (رهنما، ۱۳۸۹: ۲۰۹).

اجماع سازی^۳

منظور از اجماع سازی، تعدیل و ایجاد توافق میان منافع مختلف است. شهر عرصه گروه ها و منافع مختلف و گاه در حال ستیز بایکدیگر است. منظور از جهت گیری توافقی، تعدیل و ایجاد توافق میان منابع مختلف است. این کار مستلزم وجود ارتباط و تلاش میان سازمان های دولتی، شهروندان و سازمانهای غیردولتی است (برک پور، ۱۳۸۶: ۵۰۲).

جدول ۲: سنجه های حکمرانی خوب شهری

نشانه ها	سنجه های با اهمیت بالا	سنجه های با اهمیت بالا و متوسط
کارآمدی	- درآمد سرانه حکومت محلی - درآمد انتقالی حکومت محلی - نسبت مالیات اخذ شده به مالیات تکلیفی - استانداردهای عملکردی منتشر شده	- درآمد سرانه حکومت محلی - نسبت بودجه جاری و سرمایه ای واقعی - درآمد انتقالی حکومت محلی - نسبت مالیات اخذ شده به مالیات تکلیفی - پیش بینی پذیری درآمدهای انتقالی - استانداردهای عملکردی منتشر شده - بررسی رضایت ارباب رجوع - بیانیه چشم انداز
برابری	- بیانیه شهروندی - نسبت نمایندگان زن در شورا - نسبت زنان در مناصب کلیدی - دسترسی به اتصال آب برای ساکنان - آب ارزان تر برای مناطق فقیرنشین - سیاست های حمایت از فقرا	- بیانیه شهروندی برای خدمات اصلی - نسبت نمایندگان زن در شورا - نسبت زنان در مناصب کلیدی - دسترسی به اتصال آب برای ساکنان - سیاست های حمایت از فقرا - آب ارزان تر برای مناطق فقیرنشین - بازار غیررسمی
مشارکت	- شورای انتخابی - انتخاب شهردار - نسبت رأی دهندگان - خانه مردم - انجمن های شهری به ازای هر ۱۰۰۰ نفر	- شورای انتخابی - انتخاب شهردار - نسبت رأی دهندگان - خانه مردم - انجمن های شهری
پاسخگویی	- انتشار رسمی قراردادها، مناقصه ها، بودجه و محاسبات - کنترل به وسیله سطوح بالاتر حکومت - کمیسیون ضد فساد - افشای درآمد و دارایی فردی - بازرسی مستقل مرتب	- انتشار رسمی قراردادها، مناقصه ها، بودجه و محاسبات - کنترل به وسیله سطوح بالاتر حکومت - قوانین مدیریتی - سهولت در دریافت شکایات - کمیسیون ضد فساد - افشای درآمد و دارایی فردی - بازرسی مستقل مرتب
امنیت	- سیاست های جلوگیری از جرم	- سیاست های جلوگیری از جرم

^۱- Decentralization

^۲- justice and fairness

^۳- consensus building

-خدمات پلیس به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر -حل اختلاف -خشونت بر علیه سیاست های زنان -سیاست های ایدز	-خدمات پلیس به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر -حل اختلاف -خشونت بر علیه سیاست های زنان -سیاست های ایدز	
---	---	--

ماخذ: قاسمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۰۰

بررسی دیدگاه های نظری سیاست شهری و حکمرانی خوب شهری

بنابر تحلیل نظریه پردازان شهری در اداره امور شهر گروهها و ذینفعان مختلف سهم دارند و بازیگران متعددی در شهر هستند، این بازیگران نهادهای دولتی- غیر دولتی و بخش خصوصی هستند (اکبری، ۱۳۸۶: ۱۵۱). نظریه رژیم های شهری توسط «کلارنس استون» ارائه شد. او رژیم های شهری را مجموعه ای از مدیریت های غیر رسمی می داند که تصمیمات و کارهای مربوط به مقامات حکومتی را احاطه و به انجام می رساند (آدینه وند و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۹).

نظریه سرمایه اجتماعی با تاکید بر برخی متغیرهای خرد چون ارزشها، هنجارها و نگرش ها از آنها به عنوان خزانه سرمایه انسانی یاد می کند که سبب افزایش اعتماد بین شهروندان می گردد. علاوه بر اینها بر وجود نهادها و تشکل های عمومی و وجود روابط افقی و عمودی میان آنها و نهادهای دولتی تاکید دارد که از هم افزایی توان آنها زمینه توسعه پایدار فراهم می گردد. متغیرهای دیدگاه و نظریه سرمایه اجتماعی هم در سطح خرد و هم سطح کلان مطرح هستند (اکبری، ۱۳۸۶: ۱۵۱).

حکمرانی شهری بر خلاف مدیریت شهری فرآیندی مدیریتی است که به ایجاد و حفظ زیر بناها و خدمات شهری میپردازد، حکمرانی شهری فرایند کاملا سیاسی است (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰: ۴۹) در حکمرانی خوب نیز سه نوع رژیم یعنی دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی با یکدیگر همکاری میکنند. شکل گیری تفاهم، همکاری بین این نوع رژیم ها و انجام ائتلاف، بستگی به وجود سرمایه اجتماعی دارد.

پیشینه پژوهش

پاپوویچ (۲۰۰۸) در پژوهشی با عنوان بررسی حکمروایی خوب و سیاست کاهش فقر در کشور اوکراین از سه شاخص عمده حکمروایی یعنی: مشارکت، پاسخگویی و شفافیت استفاده کرده است. نتایج تحقیق نشان دادند که تکامل حکمروایی خوب و بهره بردن از شاخص حکمروایی، در کاهش فقر روستایی در اوکراین موثر بوده بسیار مناسب تر از شرایط کنونی آن کشور در کاهش فقر می باشد.

شنگ (۲۰۱۰) در مقاله خود با عنوان «حکمروایی خوب در آسیای جنوب شرقی» نتیجه تحقیق او نشان داده که تمرکززدایی در برخی موارد و همچنین خصوصی سازی اقتصادی باعث شده که شرایط شهرها بهتر شود و روند پایداری به خود گیرند. در واقع محقق به این نتیجه کلی دست یافته است که تمرکززدایی و خصوصی سازی باعث بهبود حکمروایی شهری و کارآیی ارائه خدمات عمومی می شود.

۱- Clarence Stone

۲- Popovych

۳- Sheng

هیلائی (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان نظریه برنامه ریزی شهری خوب و حکمروایی آن، به نظریه های مرتب با شهرها، حکمروایی، مداخلات برنامه ریزی و ایده های در حال تغییر در رابطه با شهر خوب، عوامل به وجود آوردن حکمروایی خوب، نظریه حکمروایی در بهبود مدیریت و همچنین، کیفیت مکان اشاره کرده و شاخصهای حکمروایی خوب شهری را در اداره شهرها موثر برشمرده است.

یوسف، احسان و آبیاد (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان «بررسی تاثیر حکمرانی خوب در اعتماد شهروندان در پاکستان» نتایج بیانگر آن است که یک رابطه علی بین حکمروایی خوب و اعتماد شهروندان و یک تأثیر متوسط منفی از اقدامات غیراخلاقی وجود دارد.

ایردی و سایل (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان حکمروایی و بازیابی: مقایسه مقابله با فاجعه های اخیر در سریلانکا و نیوزیلند، به بهبود اوضاع بعد از زمین لرزه سال های (۲۰۱۰) و (۲۰۱۱) نیوزیلند اشاره میکنند که ویرانی زیادی را در پی داشت. نتایج این تحقیق نشان داد که اثرات بلایای طبیعی به طور بالقوه میتواند طول عمر و بازیابی آنها را پیچیده کند. سازگاری روند و نتایج در ارتباط با هنجارهای فرهنگی و مسئله حیاتی مسکن، موضوعات اصلی در این دو مورد هستند که نوع حکمروایی در این موارد بسیار موثر است. توکلی و مومنی (۱۳۹۵) در مقاله خود با عنوان «بررسی میزان تحقق پذیری شاخص های حکمروایی خوب شهری با تاکید بر کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی مناطق ۱، ۷ و ۲۲)» نتایج تحقیق نشان می دهد با استفاده از مقایسات زوجی و تحلیل حساسیت وزن شاخص شفافیت ۰/۱۵۳ و شاخص مشارکت ۰/۰۸۰، شاخص پاسخگویی ۰/۴۳۹، شاخص حاکمیت قانون ۰/۳۲۸ است. همچنین مقدار شاخص ناسازگاری نیز کمتر از ۰/۱۰ بوده و در سطح پذیرفته شده است. که وضعیت شاخص های حکمروایی به ترتیب اولویت مناطق ۱، ۲۲ و ۷ تهران است.

خسروی و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله خود با عنوان «واکاوی شاخص های مؤثر بر حکمرانی خوب شهری در شهر زاهدان» طبق نتایج حاصل از پژوهش، به نظری رسد مشارکت در انتخابات و شهر در حکمرانی خوب شهری در شهر زاهدان مؤثر است. به نظر می رسد توسعه سیاسی در حکمرانی خوب شهری در شهر زاهدان مؤثر است و کم رنگ کردن شکاف قومیتی از طریق همبستگی اجتماعی در حکمرانی خوب شهری در شهر زاهدان مؤثر است. به نظری رسد اعتماد عمومی در حکمرانی خوب شهری در شهر زاهدان مؤثر است.

کاظمی و رحمانی (۱۳۹۹) در مقاله ای تحت عنوان «ارزیابی حکمرانی خوب شهری برای شهرهای ایران مطالعه موردی: شهر اهواز»، نتایج این بررسی میدانی نشان می دهد که میانگین حساسی قضاوت شهروندان درباره همخوانی عملکرد شهرداری اهواز با حکمرانی خوب ۱/۴۱ و شورای اسلامی شهر اهواز ۱/۲۲ است. در سطح شاخص ها نیز حاکمیت قانون در عملکرد شهرداری و شورای اسلامی شهر با میانگین ۱/۶۶ بهترین وضعیت و مشارکت پذیری با میانگین ۰/۹۸ در بدترین وضعیت را داشت. در تفکیک منطق های پاسخ دهندگان نیز اگر بپذیریم، منظور پاسخ دهندگان از شهرداری، مدیریت شهرداری در سطح منطقه مربوطه است، عملکرد مدیریت منطقه ۳ با میانگین ۱/۲۶ بیشترین و عملکرد مدیریت منطقه ۱ با میانگین ۰/۹۴ کمترین انطباق را با اصول حکمرانی خوب داشتند. از نظر درجه بندی سطح انطباق عملکرد شهرداری و شورای اسلامی شهر اهواز با اصول حکمرانی خوب، وضعیت این دو سازمان (میانگین ۱/۳۱) در طیفی چهار مرتبه ای بین بد تا خوب، در سطح ضعیف، ارزیابی می شود.

حاتمی نژاد و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله خود با عنوان «بررسی و تحلیل وضعیت حکمروایی شهری در منطقه ۲۲ شهر تهران»، نتایج پژوهش نشان می دهد وضعیت شاخص حکمروایی خوب شهری در زیرشاخص مشارکت از دیدگاه شهروندان

۱- Healey

۲- Yousaf, Ihsan and Abida

۳- Gjerde and Sylva

در وضعیت نسبتاً خوب و از دیدگاه کارشناسان در وضعیت بدی قرار دارد. در راستای هدف تحقیق برای علت یابی نبود حکمروایی خوب شهری در قالب سوالات بسته از مدیران پرسیده شد نتایج نشان می‌دهد حکمروایی در صورتی تحقق پیدا می‌کند که مدیریت یکپارچه با اصلاح قوانین و زیر ساخت‌ها ایجاد شود.

بابایی مراد (۱۴۰۱) در مقاله خود با عنوان «ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در چهارچوب حکمرانی خوب و ارتباط آن با کیفیت زندگی شهری و سرمایه اجتماعی»، یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که شاخص‌های حکمرانی خوب شهری (حق اظهارنظر و پاسخگویی، شفافیت، قانون‌مداری، کارایی و اثربخشی و مشارکت افراد) در سطح مطلوبی قرار ندارند و مدیریت شهری (شورای شهر و شهرداری) اهواز نتوانسته حکمرانی خوب شهری را محقق سازد. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد که رابطه معنادار مستقیمی بین سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی) و کیفیت زندگی شهری با حکمرانی خوب شهری وجود دارد. علاوه بر این، متغیرهای سرمایه اجتماعی ۰/۴۲ و کیفیت زندگی شهری ۰/۴۵ بر حکمرانی خوب شهری تاثیر دارند.

خمجانی و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل تطبیقی حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی: مناطق ۲ و ۱۰ شهر تهران)»، نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد میانگین مطلوبیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در منطقه ۱۰ شهر تهران کمتر از حد متوسط بوده بنابراین، این منطقه از وضعیت نامناسب و نامطلوبی از حکمروایی برخوردار است. نتایج حاصل از تحلیل مدل ویکور برای رتبه‌بندی مناطق نشان می‌دهد که منطقه ۲ وضعیت بهتری داشته و منطقه ۱۰ (به عنوان منطقه کم برخوردار) در اولویت اول برای بهبود شرایط اجرای حکمروایی خوب شهری است.

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش از نوع تحقیقات توصیفی تحقیقی می‌باشد و در اجرای آن از روش پیمایش استفاده شده است، بدین معنا که در گام اول به توصیف متغیرها و در گام دوم به بررسی رابطه بین شاخص‌های تحقیق پرداخته می‌شود. در ضمن به لحاظ روش شناختی این تحقیق درصدد بررسی مسئله و موضوع مشخصی می‌باشد. جمع‌آوری داده و اطلاعات به روش اسنادی، کتابخانه‌ای و میدانی (با استفاده از پرسشنامه) صورت گرفته است. در این راستا، جامعه آماری ۳۰ نفر از کارشناسان و خبرگان شاغل در شهرداری مناطق ۴ و ۵ برای وزن دهی و رتبه‌بندی شاخص‌ها (شفاف سازی، پاسخگویی، مشارکت، اثربخشی، اجماع‌گرایی، قانون‌مندی، مسئولیت‌پذیری، عدالت، حکمروایی خوب) از تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) و برای جهت تجزیه و تحلیل آماری آزمون T استفاده شده است.

معرفی محدوده مورد مطالعه

اهواز مرکز استان خوزستان، از لحاظ موقعیت ریاضی در عرض شمالی ۲۰°۳۱ و ۴۰°۴۸ طول شرقی قرار دارد. مساحت این شهر ۱۰۵۵۶ کیلومتر مربع می‌باشد. شهر اهواز از لحاظ منطقه بندی شهرداری دارای هشت منطقه می‌باشد (میوه، ۱۴۰۱: ۱۱۲).

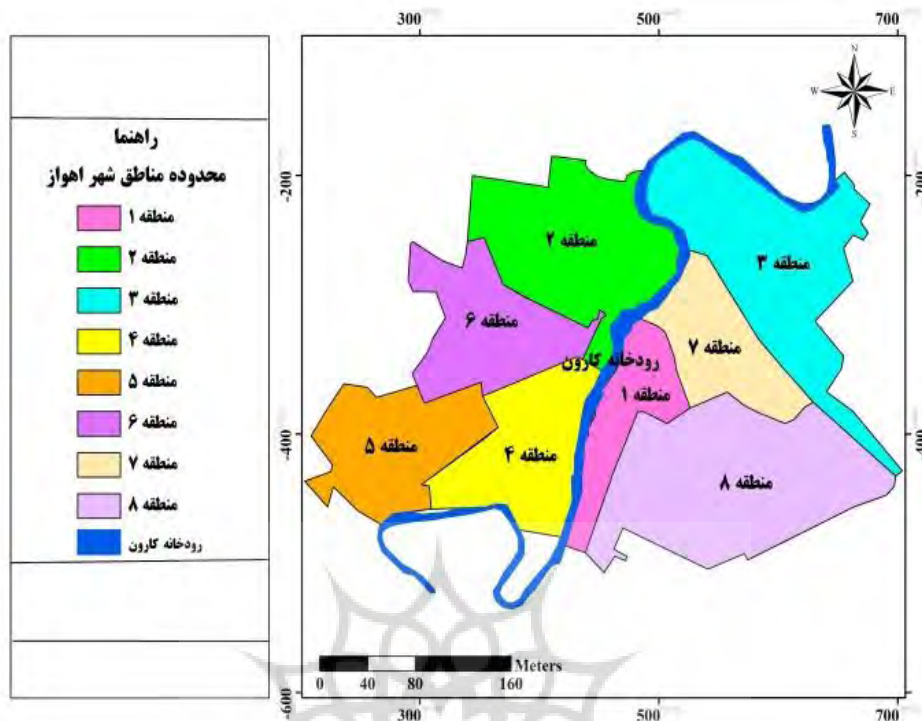

شکل ۱: نقشه موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه (مأخذ: جمال پور، ۱۴۰۱؛ ویرایش: نگارنده، ۱۴۰۲)

منطقه ۴ از غرب به مسیر پل ششم حدفاصل رودخانه کارون تا بلوار ساحلی، خیابان شهید بهشتی حد فاصل بلوار گلستان تا راه آهن، از شمال بلوار گلستان مسیر پل ششم تا خیابان شهید بهشتی، راه آهن حد فاصل خیابان شهید بهشتی تا خیابان تخت سلیمان، خیابان تخت سلیمان حد فاصل راه آهن تا رودخانه کارون شرق رودخانه کارون حد فاصل خیابان تخت سلیمان تا محدوده شهر. جنوب محدوده شهر حد فاصل رودخانه کارون تا بلوار شهرک پیام محدود می شود. منطقه چهار شهر اهواز به لحاظ موقعیت قرارگیری با منطقه دو و منطقه شش همجوار است و مرز این منطقه را خطوط راه آهن در شمال و غرب و جاده ساحلی و رودخانه کارون در شرق و جنوب تشکیل داده اند و به نوعی سبب شده اند که این منطقه از بخش های همجوار خود منفصل شده و ارتباط نسبتاً ضعیفی با سایر مناطق شهر داشته باشد. از جمله مهمترین عملکردهای موجود در این محدوده می توان به اراضی و وسیع متعلق به مراکز آموزش دانشگاهی به ویژه دانشگاه چمران اشاره کرد. منطقه چهار در سال ۱۳۷۱ تاسیس این منطقه با وسعتی معادل ۳۸۲۹ هکتار دارای چهار ناحیه خدماتی و سه ناحیه فضای سبز است (زویداویان زیاری، ۱۴۰۲: ۴۷).

موقعیت منطقه ۵

منطقه پنج شهرداری در جنوب غربی شهر اهواز واقع شده که از طرف شمال تا انتهای ملاشیه، از شرق حد فاصل خیابان شهید هاشمی، خیابان شهید بهشتی حدفاصل بلوار شهید هاشمی تا بلوار گلستان - مسیر پل ششم - حدفاصل رودخانه تا بلوار گلستان (عابدی، ۱۴۰۱: ۷۵).

شکل ۲: نقشه موقعیت جغرافیایی مناطق شهر اهواز (مأخذ: نگارنده، ۱۴۰۲)

تجزیه و تحلیل داده ها

بررسی وضعیت شاخص‌های پژوهش در محدوده مورد مطالعه

با توجه به پاسخ‌های تکمیلی شهروندان ساکن در مناطق مورد مطالعه یافته‌های چنین می‌باشد که برای شاخص شفاف سازی در منطقه ۴ میانگین ۲،۴۵ و برای منطقه ۵ میانگین ۳،۳۷، در شاخص پاسخگویی میانگین منطقه ۴ (۳،۳۲) و منطقه ۵ (۳،۸۷)، در شاخص مشارکت میانگین منطقه ۴ (۳،۲۸) و منطقه ۵ (۲،۱۷)، شاخص اثربخشی برای منطقه ۴ (۳،۳۵) و منطقه ۵ (۳،۸۸)، شاخص اجماع‌گرایی میانگین منطقه ۴ (۳،۵۱) و منطقه ۵ (۳،۴۲)، شاخص قانونمندی برای منطقه ۴ (۳،۱۸) و منطقه ۵ (۳،۵۵)، شاخص مسئولیت‌پذیری برای منطقه ۴ (۳،۴۲) و منطقه ۵ (۲،۷۲)، شاخص عدالت برای منطقه ۴ (۳،۴۱) و منطقه ۵ (۳،۰۲) است. در نتیجه کلی میانگین کل برای منطقه ۴ (۳،۳۶) و میانگین کل منطقه ۵ (۳،۲۶) است.

جدول ۳: میانگین شاخص‌های تطبیقی حکمرانی خوب شهری پاسخگویی شهروندان

شاخص / مناطق	منطقه ۴	منطقه ۵
میانگین	میانگین	میانگین
شفاف سازی	۲،۴۵	۳،۳۷
پاسخگویی	۳،۳۲	۳،۸۷
مشارکت	۳،۲۸	۲،۱۷
اثر بخشی	۳،۳۵	۳،۸۸

۳,۴۲	۳,۵۱	اجماع گرایی
۳,۵۵	۳,۱۸	قانونمندی
۲,۷۲	۳,۴۲	مسئولیت پذیری
۳,۰۲	۳,۴۱	عدالت
۳,۲۶	۳,۳۶	میانگین کل

مرحله اول: تشکیل ماتریس تصمیم گیری

پس از جمع آوری داده ها از راه ابزار گردآوری (پرسشنامه)، ماتریس داده های خام هریک از شاخص ها در محدوده مورد مطالعه تعریف شد که در (جدول ۴)، ارائه شده است. در خصوص (جدول ۵)، میتوان گفت که میانگین همه شاخص های منطقه ۴ (به غیر از شاخص قانونمندی) بالاتر از میانگین نظری (عدد ۳) می باشد به طوری که این منطقه در شاخص عدالت (با میانگین ۳,۴۸) بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده است. در خصوص منطقه ۵ باید توجه داشت که فقط در شاخص شفاف سازی میانگین بالاتری را نسبت به میانگین نظری دریافت کرده اند و این میانگین ها کلی بوده و بدون لحاظ کردن وزن شاخص بدست آمده است.

جدول ۴: ماتریس داده های خام (ماتریس تصمیم گیری) در مناطق ۴ و ۵

مناطق / شاخص	شفاف سازی	پاسخگویی	مشارکت	اثر بخشی
منطقه ۴	۳,۴۲	۳,۲۹	۳,۱۹	۳,۳۷
منطقه ۵	۳,۴	۳,۹۶	۲,۰۸	۲,۹۴
مناطق / شاخص	اجماع گرایی	قانونمندی	مسئولیت پذیری	عدالت
منطقه ۴	۳,۱۶	۳,۰۹	۳,۳۳	۳,۴۸
منطقه ۵	۲,۵۶	۲,۸۸	۲,۶	۲,۹۹

مرحله دوم: محاسبه مقادیر نرمال شده

به منظور نرمال سازی مقادیر ابتدا همه مقادیر ماتریس که بیانگر دیدگاه شهروندان به میزان اهمیت هر یک از متغیرهای فوق در قالب طیف لیکرت می باشد؛ به توان دو رسانده و مجموع هر ستون جمع می گردد و سپس جذر مجموع هر ستون گرفته شده و در نهایت هر یک مقادیر بر جذر به دست آمده تقسیم می گردد.

جدول ۵: مقادیر نرمال شده شاخص های حکمروایی در مناطق ۴ و ۵

مناطق / شاخص	شفاف سازی	پاسخگویی	مشارکت	اثر بخشی
منطقه ۴	۱۱,۷۰	۱۰,۸۲	۱۰,۱۸	۱۱,۳۶
منطقه ۵	۱۱,۵۶	۸,۷۶	۷,۸۴	۸,۶۴
جمع	۲۳,۲۶	۱۹,۵۹	۱۸,۰۲	۲۰,۰۰
مناطق / شاخص	اجماع گرایی	قانونمندی	مسئولیت پذیری	عدالت

منطقه ۴	۱۰,۰۲	۹۰۵,۷۱	۱۱,۰۹	۱۲,۱۱
منطقه ۵	۶,۵۵	۸,۲۹	۶,۷۶	۸,۹۴
جمع	۱۶,۵۷	۹۱۴,۰۰	۱۷,۸۵	۲۱,۰۵

مرحله سوم: محاسبه مقدار وزن شاخص‌ها

از آنجایی که این شاخصها از اهمیت یکسانی برخوردار نمی باشند، لذا برای ارزیابی دقیق تر لازم است تا اهمیت و یا وزن نسبی هر کدام از آنها مشخص گردد. در تحقیق حاضر از تحلیل سلسله مراتبی (AHP) برای تعیین وزن شاخصها استفاده شده است. به منظور وزن دهی به شاخص های پیشنهادی از نظرات کارشناسان مرتب با حوزه تخصصی بهره گیری گردید. وزن به دست آمده از شاخصها نشان می دهد که شاخص پاسخگویی (با وزن شاخص ۰,۱۸۲) و شفاف سازی (با وزن شاخص ۰,۱۷۷) به ترتیب بیشترین وزن را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۶: وزن شاخصهای حکمروایی با استفاده از نرم افزار Expert Choice

وزن / شاخص	شفاف سازی	پاسخگویی	مشارکت	اثر بخشی
وزن	۰,۱۷۷	۰,۱۸۲	۰,۱۰۳	۰,۱۰۲
وزن / شاخص	اجماع گرایی	قانونمندی	مسئولیت پذیری	عدالت
وزن	۰,۱۰۱	۰,۱۰۹	۰,۱۱۰	۰,۱۱۶

شکل ۲: نمودار مقایسه وزن شاخص های حکمروایی خوب شهری

مرحله چهارم: تعیین مقادیر بالاترین و پایین ترین ارزش ماتریس نرمال وزنی

بالاترین و پایینترین هر یک از مقادیر در هر شاخص را با توجه به (جدول ۷) شنا سایی شده است. منظور از بزرگترین عدد، یعنی عددی که بیشترین ارزش مثبت را داراست و کوچکترین یعنی بیشترین ارزش منفی. پس اگر شاخص ما از نوع منفی باشد، بزرگترین عدد برعکس می شود. به طور نمونه در مورد شاخص شفاف سازی بالاترین مقدار ۰,۱۲۶ و پایین ترین مقدار ۰,۱۲۵ است.

جدول ۷: بهترین و بدترین مقدار برای همه توابع شاخص های تحقیق

شاخص	شفاف سازی	پاسخگویی	مشارکت	اثربخشی
f max	۰,۱۲۶	۰,۱۳۵	۰,۰۷۷	۰,۰۷۷
f mix	۰,۱۲۵	۰,۱۲۲	۰,۰۶۸	۰,۰۶۸
f max- f mix	۰,۰۰۱	۰,۰۱۴	۰,۰۰۹	۰,۰۱۰
شاخص	اجماع گرای	قانونمندی	مسئولیت پذیری	عدالت
f max	۰,۰۷۹	۰,۱۰۹	۰,۰۸۷	۰,۰۸۸
f mix	۰,۰۶۴	۰,۰۱۰	۰,۰۶۸	۰,۰۷۶
f max- f mix	۰,۰۱۵	۰,۰۹۸	۰,۰۱۹	۰,۰۱۲

نتیجه گیری

بررسی مدیریت شهری امروزه از موضوعات مهم در راستای توسعه پایدار شهری است. در این زمینه بر الگوها و رویکردهای مختلفی تأکید شده است که رویکرد حکمروایی خوب شهری از مهمترین این رویکردها است. استفاده از شاخص ها و چارچوب نظامند این رویکرد می تواند به توسعه شهری هر مکانی کمک کند. بر همین اساس بررسی هر شهر بر اساس اینکه در چه درجه ای از برخورداری از شاخص های حکمروایی قرار دارد می تواند به توسعه شهر و برنامه ریزی برای رشد و بهبود جایگاه این شاخص ها کمک کند. هدف تحقیق حاضر نیز تحلیل تطبیقی حکمرانی خوب شهری در مناطق ۴ و ۵ شهر اهواز است.

نتایج حاصل از مطالعه دو منطقه نمونه انتخاب شده نشان میدهد که نمونه اول منطقه ۴ به عنوان یک منطقه برخورداری و نمونه دوم منطقه ۵ به عنوان منطقه کم برخورداری است. بررسی شاخص های حکمروایی خوب شهری در این مناطق از شهراهواز نشان می دهد که حد مطلوبیت وضعیت حکمروایی خوب شهری در منطقه ۵ کمتر از حد متوسط بوده است و نتایج حاصل از تحلیل برای رتبه بندی مناطق نشان میدهد که منطقه ۴ وضعیت بهتری داشته و منطقه ۵ به عنوان منطقه کم برخورداری در اولویت اول برای بهبود شرایط اجرای حکمروایی خوب شهری است.

توجه به وضعیت موجود به نظر می رسد که عدم تأکید بر استفاده از این شاخص ها مسلماً میتواند به مدیریت شهر اهواز صدمات جبران ناپذیری وارد کند. در حقیقت با توجه به اینکه شاخص های حکمروایی درباره موضوع کم به توسعه پایدار شهری و توسعه یک پارچه شهری متشکل از مردم و مدیران تأکید دارند، ادامه این روند نه تنها مشکلات مختلفی را

در زمینه مشارکت مردم و تعاملات مختلف برای توسعه شهری به وجود می‌آورد؛ بلکه برنامه‌های گوناگون شهری نیز به جایگاه استاندارد و پایداری منجر نمی‌شوند. بنابراین، مدیران باید به کارگیری شاخص‌های حکمروایی و اهمیت دادن به آن را سرلوحه برنامه ریزی برای مناطق مورد مطالعه قرار دهند. به طور کلی، با توجه به نتیجه‌گیری پژوهش چند پیشنهاد می‌توان ارائه کرد:

- ۱- تعریف شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در سیستم مدیریتی شهر اهواز در سطوح و واحدهای مختلف
- ۲- بررسی ضعف‌های مناطق مختلف با توجه به تفاوت‌های موجود که ممکن است در آینده در راستای توسعه شاخص‌های حکمروایی خوب شهری به وجود آید.
- ۳- تقویت زیرساخت‌های اجتماعی و فضایی برای اجرا و به کارگیری این شاخص‌ها در سیستم مدیریتی.

منابع و مأخذ

۱. آدینه‌وند، علی‌اصغر، حاجی‌زاده، مریم و قدمی، مصطفی (۱۳۹۲) بررسی عملکرد شهرداری در چهارچوب حکمرانی خوب شهری؛ نمونه مورد مطالعه شهر بابلسر، مدیریت شهری، شماره ۳۱، بهار و تابستان، صفحات ۴۱-۶۴
۲. ابدالی، افشار، ذبیحی، حسین و ماجدی، حمید (۱۳۹۸) تبیین چارچوب مفهومی حکمروایی خوب شهری مبتنی بر مدیریت یکپارچه شهری (نمونه موردی: کلان‌شهر تهران)، فصلنامه علمی پژوهشی - نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی سال دوازدهم، شماره اول، زمستان، صفحات ۳۰۹-۲۹۳
۳. ابراهیم‌زاده، عیسی، و اسدیان، مرتضی (۱۳۹۲) تحلیل و ارزیابی میزان تحقق‌پذیری حکمروایی خوب شهری در ایران؛ موردشناسی شهر کاشمر، جغرافیا و آمایش شهری، شماره ۶، صفحات ۱۷-۳۰
۴. اکبری، غضنفر (۱۳۸۶) سرمایه اجتماعی و حکمرانی شهری، فصلنامه جستارهای شهرسازی، شماره ۲۵-۲۴
۵. بابایی مراد، بهناز (۱۴۰۱) «ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در چهارچوب حکمرانی خوب و ارتباط آن با کیفیت زندگی شهری و سرمایه اجتماعی»، معماری و شهرسازی آرمان شهر، شماره ۳۹، تابستان، صفحات ۲۳۸-۲۲۷
۶. برک‌پور، ناصر، اسدی، ایرج (۱۳۸۶) مدیریت و حکمرانی شهری، شهرداریها، چاپ سوم، تهران
۷. برک‌پور، ناصر (۱۳۸۱) گذار از حکومت شهری به حاکمیت شهری، پایان‌نامه دکتری شهرسازی دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران
۸. تار محمدی قورچی، زهرا، عبدالله‌زاده، غلامحسین، شریف‌زاده، محمد شریف و قزل، عبدالوهاب (۱۳۹۷) ارزیابی کاربرد حکمروایی شایسته در مدیریت مشارکتی آب، همایش کنفرانس بین‌المللی مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، دوره برگزاری ۴
۹. تقوایی، علی‌اکبر و تاجدار، رسول (۱۳۸۸) درآمدی بر حکمروایی خوب شهری در رویکردی تحلیلی، مدیریت شهری، شماره ۲۳، صفحات ۴۵-۵۸
۱۰. توکلی، هانیه و مومنی، مهدی (۱۳۹۵) «بررسی میزان تحقق‌پذیری شاخص‌های حکمروایی خوب شهری با تاکید بر کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی مناطق ۱، ۷ و ۲۲)»، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری سال هشتم، شماره بیستم و ششم، تابستان، صفحات ۲۰-۱
۱۱. حانمی نژاد، حسین، مزیدی، سیده فاطمه و فرهادی، ابراهیم (۱۴۰۰) «بررسی و تحلیل وضعیت حکمروایی شهری در منطقه ۲۲ شهر تهران»، فصلنامه چشم‌انداز شهرهای آینده، دوره دوم، شماره چهارم، پیاپی (۸)، زمستان، صفحات ۴۰-۲۵
۱۲. حشمت‌زاده، محمدباقر، محمد حاجی یوسفی، اکبر و طالبی، محمدعلی (۱۳۹۶) بررسی موانع تحقق حکمرانی خوب در فرهنگ سیاسی ایران، جستارهای سیاسی معاصر، شماره ۱، صفحات ۲۴-۱

- خسروی، سعید، احمد، حمید و کشیشیان سیرکی، گارینه (۱۳۹۹) «واکاوی شاخص های مؤثر بر حکمرانی خوب شهری در شهر زاهدان»، فصلنامه جامعه شناسی سیاسی ایران، سال سوم، شماره اول (پیاپی ۹)، بهار صفحات ۲۷۵-۲۴۳
۱۳. خمجانی، شبناز، سرور، رحیم، امیرعضدی، طوبی و اربابی سبزواری، آزاده (۱۴۰۱) «تحلیل تطبیقی حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی: مناطق ۲ و ۱۰ شهر تهران)»، فصلنامه جغرافیا، دوره ۲۰، شماره ۷۲، بهار، صفحات ۹۴-۷۹
۱۴. دباغ، سروش و نفری، ندا (۱۳۸۸) تبیین مفهوم خوبی در حکمرانی خوب، مدیریت دولتی، شماره ۳، صفحات ۱۸-۳
۱۵. رهنما، محمد رحیم، مافی، عزت اله، اسدی، روح اله (۱۳۸۹) تحلیل جایگاه حکمروایی خوب شهری در مشهد با الگوی SWOT، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۱۵، صفحات ۲۲۴-۱۹۷
۱۶. زهیری، علیرضا (۱۳۹۳) نسبت سنجی بوم شناسانه الگوی حکمرانی خوب، علوم سیاسی، شماره ۶۶، صفحات ۱۱۱-۸۷
۱۷. زویداویان زیاری، حمیده (۱۴۰۲) نقش چالش های مدیریت شهری بر توسعه شهراهاز، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری گرایش محیط زیست شهری به راهنمایی دکتر پرویز سلیمانی مقدم، دانشگاه پیام نور مرکز اهواز
۱۸. شریف زادگان، محمد حسین، فتحی، حمید، و ملک پور اصل، بهزاد (۱۳۹۵) حکمروایی خوب، نهادسازی برای توسعه: آموزه هایی از سطح ملی تا شهری و تجربه ای از ایران، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، چاپ اول
۱۹. شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰) سرمایه اجتماعی مفاهیم اصلی و چهارچوب نظری، فصلنامه علمی پژوهشی مددکاری اجتماعی شماره ۸ تهران: دانشگاه علوم بهزیستی
۲۰. صالحی، رضا، نعمتی، مرتضی و امانپور، سعید (۱۳۹۳) بررسی سازوکار تأثیرگذاری شاخص های سرمایه اجتماعی در حکمروایی مطلوب شهری با استفاده از Amos نسیم شهر، مجله علمی پژوهشی برنامه ریزی فضایی، سال ۴، شماره ۱، صفحات ۲۴-۱
۲۱. عابدی، شهلا (۱۴۰۱) ارزیابی تأثیر بازپیرایی بلوار اصلی شهرک دانشگاه اهواز بر میزان پیادهمداری شهروندان، پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد جغرافیا برنامه ریزی شهری - آمایش شهری، به راهنمایی دکتر زهرا خزائی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز
۲۲. فیروزی، محمدعلی، و علیزاده، هادی (۱۳۹۶) تحلیل و پیش بینی تحقق رویکرد حکمروایی شهری در مدیریت شهری اهواز، فضای جغرافیای، شماره ۵۸، صفحات ۲۸۴-۲۶۵
۲۳. قاسمی، ابوالفضل، قزل سفلی، محمد تقی و مسلمی مهنی، یوسف (۱۳۹۹) حکمرانی خوب شهری به منزله مرجعیت سیاستگذاری شهری، تحلیل محتوای برنامه پنجم و ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست و هفتم، شماره یکصد و یکم، بهار، صفحات ۲۲۱-۱۹۵
۲۴. کاظمی، حیدر و رحمانی، بیژن (۱۳۹۹) ارزیابی حکمرانی خوب شهری برای شهرهای ایران مطالعه موردی: شهر اهواز، فصل نامه آمایش محیط، شماره ۴۸، بهار، صفحات ۱۰۸-۸۹
۲۵. کاظمیان، غلامرضا، صالحی، اسماعیل، ایازی، محمد هادی، نوذریپور، علی، ایمانی جاجرمی، حسین، و سعیدی رضوانی، نوید (۱۳۹۲) مدیریت شهری: مبانی و حوزه ها تهران: انتشارات تیسرا
۲۶. کاظمیان، غلامرضا، ۱۳۹۵، درآمدی بر الگوی حکمروایی شهری، در اندیشه های نو در مدیریت و حکمروایی شهری به کوشش جواد مهدی زاده، تهران: انتشارات آگاه
۲۷. کرکه آبادی، زینب، میرزایی، منیر (۱۳۹۴) بررسی شاخص های حکمروایی شهری و سرمایه اجتماعی در شهرهای ایران، اولین همایش پژوهش های کاربردی در علوم جغرافیایی سمنان، گروه جغرافیایی دانشگاه آزاد اسلامی سمنان
۲۸. کمیجانی، اکبر و سلاطین، پروانه (۱۳۸۷) تأثیر حکمرانی خوب بر رشد اقتصادی در گروه کشورهای منتخب (OECD) و (OECD) مدل سازی اقتصادی، شماره ۶، صفحات ۲۴-۱

۲۹. مرتضوی، مهدی (۱۳۹۴) مدیریت محلی و حکمروایی شهری با نگاهی به ساختار مدیریت شهری ژاپن، کره جنوبی، ترکیه و فرانسه تهران، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران،
۳۰. موحد، علی، قاسمی کفرودی، سجاد، کمانرودی، موسی و ساسان پور، فرزانه (۱۳۹۴) بررسی توسعه محله های شهری با تأکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری: منطقه ۱۹ تهران. برنامه ریزی و آمایش فضا. دوره ۱۹، شماره ۱، صفحات ۱۷۹-۱۴۷
۳۱. نوبری، نازک، رحیمی، محمد (۱۳۸۹) حکمرانی خوبی شهری یک ضرورت تردید ناپذیر، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران دانش شهر، شماره ۱۱

32. Abdellatif, Mohamad (2003), Good Governance and its Relationship to Democracy and Economic Development, Ministry of Justice Republic of Korea, pp. 1-27.

33. Cave, R.W. 2005. Encyclopedia of the city, London & New York

34. Gjerde, M. & de Sylva, S. (2018) Governance and recovery: comparing recent disaster recoveries in Srilanka and New Zealand, Procedia engineering, Vol.212, pp.527-534.

35. Healey, P. (2015) Planning theory: the good city and its governance, International Encyclopedia of the social & Behavioral Sciences (second edition), pp.202-207.

36. Lupala, J. M. 2015. "Urban governance in the changing economic and political landscapes: A comparative analysis of major urban centres of Tanzania". *Current Urban Studies* (3): 147-160.

37. Popovych, O. (2008) Good Governance and Policy Addressing Poverty Alleviation in Ukraine for the requirement to obtain the Degree of Masters of Science, University of Twente.

38. Sheng, Y. K. (2010). Good urban governance in Southeast Asia. *Journal of Environment and Urbanization ASIA*, 1(2), 131-147.

39. UNDP. (2001) "what is good Governance". at PAPP list of projects contact us .online at <http://Papp.Undp.org.governance/about.Ht>, UNDP/ Governance Unit Jakarta. Introducing Good Local Governance, the Indonesian Experience.

40. Yousaf, M., Ihsan, F., & Ellahi, A. (2016). Exploring the impact of good governance on citizens' trust in Pakistan. *Government Information Quarterly*, 33(1), 200-209.